

Maatwerk bij kinderen thuis loont

Samen bouwen aan een stevig Taalhuis

Hoe verbind je de taalomgeving van kinderen op school met thuis? In dit artikel lees je hoe je met een contextuele bril kijkt naar taalontwikkeling en samen met ouders een taalrijke omgeving creëert.

TEKST MARTINE VAN DER PLUIJM

Om de taalomgeving van kinderen op school en thuis met elkaar te verbinden, helpt het om taalontwikkeling te zien als het bouwen van een huis: een proces dat thuis begint (Snow, 2021; Van der Pluijm, 2024). Vanuit dat perspectief werk je met de aanpak *Thuis in Taal* samen met ouders aan een taalrijke omgeving.

Kijken door een contextuele bril

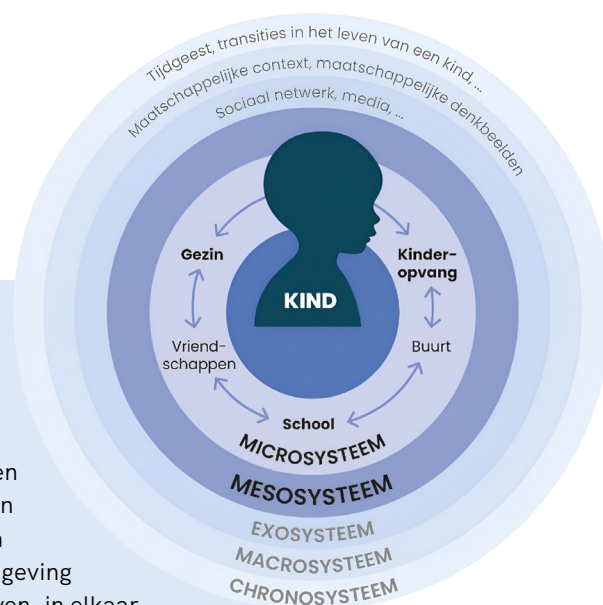
Taal begint thuis. Omdat er grote verschillen zijn in wat kinderen van huis uit meekrijgen, is het niet altijd eenvoudig om je taalaanbod in de groep daarop aan te laten sluiten. Onbedoeld krijgen kinderen die meer taal inbrengen meer aandacht van de leerkracht (Duthois e.a., 2025). Kinderen die minder taal meekrijgen, kunnen in het nadeel zijn. Dit kan leiden tot kansenongelijkheid.

De aanpak *Thuis in Taal* richt zich op de thuisomgeving van kinderen die minder gewend zijn om te praten. Met die kennis kun je kinderen samen met ouders beter ondersteunen in hun taalontwikkeling. De grondslag van *Thuis in Taal* is gebaseerd op de contextuele theorie van Bronfenbrenner (2005).

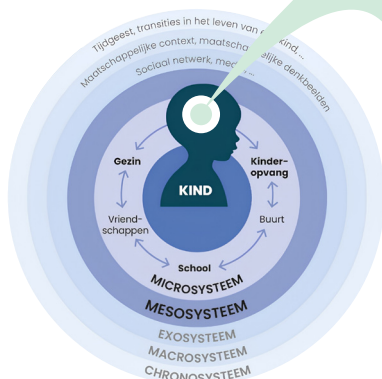
Met welke bril kijk je?

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling van kinderen vraagt dat je met een contextuele bril op kijkt naar je eigen rol en die van ouders. Daarbij staat de ontwikkeling van het kind centraal, in de context(en) waarin het opgroeit. De thuisomgeving vormt de basis ►

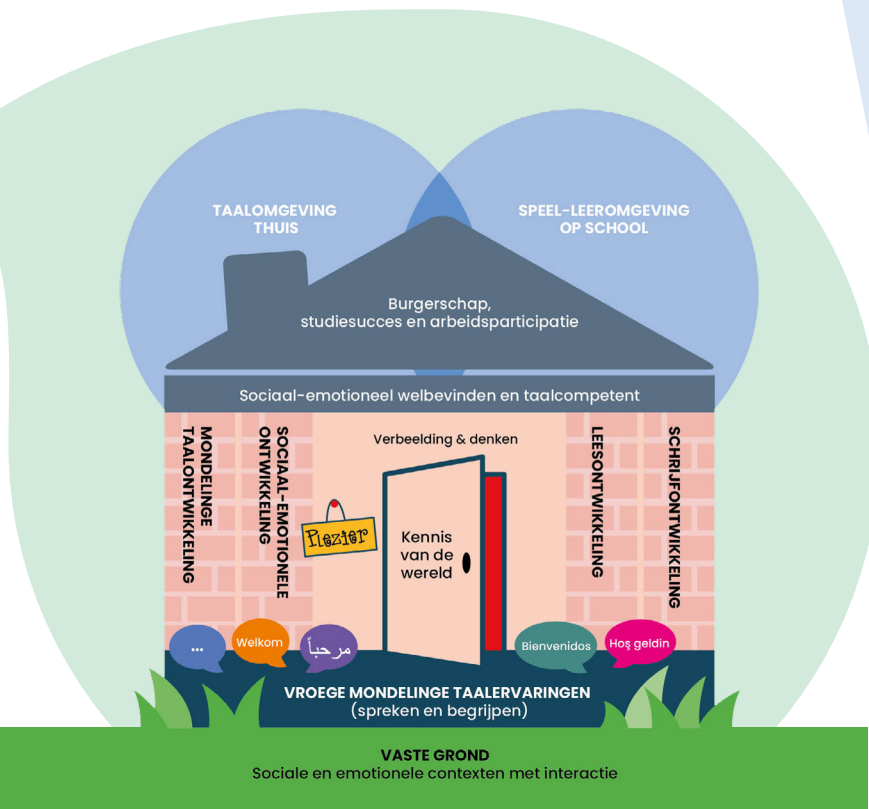
In de **contextuele systeemtheorie** stelt Bronfenbrenner (2005) dat kinderen zich ontwikkelen in interactie met hun omgeving. Die omgeving bestaat uit verweven, in elkaar ingebede systemen. De directe omgeving (gezin, school en/of kinderopvang) noemen we het microsysteem. Als ouders, pedagogisch medewerkers en leerkrachten met elkaar afstemmen, spreken we van het mesosysteem. Dit maakt weer deel uit van het exosysteem (zoals een wijk, dorp of stad), met daarboven het macrosysteem (de politiek-culturele context). Ook tijd speelt een rol (het chronosysteem), omdat systemen zich blijven ontwikkelen. Kinderen beïnvloeden hun omgeving zelf ook. De kern: samen zorgen voor sterke interacties die de (taal)ontwikkeling van kinderen beïnvloeden.

Afbeelding 1: Het bio-ecologisch model van Bronfenbrenner (2005), afkomstig uit en bewerkt door Van der Pluijm (2024).

Voor ieder kind
een stevig taalhuis

Afbeelding 2: Het Taalhuis
van Snow, 2021 (bewerkt
door Van der Pluijm, 2024).

►► waarop kinderopvang of school aansluit. Samen met ouders werk je aan een sterk mesosysteem en help je kinderen een stevig Taalhuis (zie afbeelding 2) te bouwen. Dit vraagt ook om het goed leren kennen van de thuisomgeving. Juist daar zie je hoe de wereld van kinderen en hun gezin eruit ziet en welke thuistalen er zijn. Die kennis benut je in de schoolsetting.

Rol van ouders

Ouders dragen al vanaf de geboorte bij aan dit Taalhuis door emotionele veiligheid en taalervaringen te bieden. Op dat fundament

bouwen kinderen verder met volgende taalervaringen, thuis, in de kinderopvang en op school. Zo ontstaan de eerste muren. Door samen te werken met ouders en hun thuistalen in te zetten, krijgt het Taalhuis steeds meer vorm: het wordt gevuld met kennis en taal waarmee kinderen de wereld verkennen en hun gevoelens en gedachten uitdrukken. Als het dak van het Taalhuis erop kan, gaan kinderen zelf de wereld in. Maar hun Taalhuis blijven ze uitbreiden, want dat is nooit af.

De metafoor van het Taalhuis laat zien hoe belangrijk het is om het Taalhuis goed te kennen. Een belangrijk onderdeel daarvan is het leren kennen van de thuistaal van kinderen. Daarom start de aanpak *Thuis in Taal* met het verkennen van de taalomgeving thuis. Daar leg je de basis voor samenwerking en help je samen met ouders kinderen hun Taalhuis te bouwen.

Relatie opbouwen met ouders

Ouders zijn belangrijke partners van (voor) scholen om de taalontwikkeling van kinderen te bevorderen. *Thuis in Taal* biedt pedagogisch

Samen met ouders
help je kinderen
een stevig Taalhuis
te bouwen

professionals handvatten om hier samen met ouders aan te werken (Van der Pluijm, 2022). In eerdere nummers van HJK schreven we al over deze aanpak in de groep. Nu kijken we naar nieuw onderzoek bij kinderen en ouders thuis: *Maatwerk thuis*. Dit inkijkje in de resultaten laat zien dat maatwerk thuis loont en roept de vraag op hoe een thuisaanpak een plek krijgt in de dagelijkse praktijk en het Nederlandse onderwijsstelsel.

Thuis in Taal in de groep en thuis

Thuis in Taal bestaat uit zeven stappen, verdeeld over drie fasen, die helpen om de samenwerking met ouders te versterken en hen te ondersteunen in hun taalstimulerende rol. Hoewel professionals vaak focussen op het uitbreiden van de taal van kinderen (stap 7), is starten bij het verkennen van de taalomgeving thuis (stap 1) cruciaal. Inzicht in de kennis en

(moeder)taal van ouders en activiteiten thuis is namelijk een voorwaarde om passende ouderactiviteiten te ontwikkelen en vertrouwensrelaties op te bouwen (stap 2 en 3). De kern van de aanpak zijn wekelijkse ouder-kindactiviteiten in de groep (stap 4). Daarin stimuleer je initiatief en beurtwisseling (stap 5) en help je ouders hun kind ruimte te geven om taal te gebruiken en uit te breiden (stap 6 en 7).

Kansrijk taalonderwijs

De meerwaarde van *Maatwerk thuis* voor educatie is groot. Door de verbinding te maken met de context thuis door huisbezoeken, ontstaat een beter beeld van de kennis en thuistaal die een kind meebrengt en wat het nodig heeft op school. Pedagogisch professionals halen veel informatie uit wat zij in de klas waarnemen. Die observaties geven ►

Lees voor een uitgebreide toelichting op de zeven stappen en drie fasen van *Thuis in Taal*, het artikel 'Samenwerken aan een taalrijke omgeving', gepubliceerd in 2024 in HJK.

Thuis in Taal wordt momenteel in ruim twintig gemeenten in Nederland uitgevoerd op ongeveer tweehonderd (voor)scholen. De nieuwe thuisaanpak bouwt voort op de bestaande zeven stappen.

Afbeelding 3: Stappenplan *Thuis in Taal* (Van der Pluijm, 2020).

©Shutterstock/Wk_st

Dr. Martine van der Pluijm

is lector *Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen*, Hogeschool Rotterdam.

De bevindingen uit het Maatwerkonderzoek worden op dit moment beschreven in wetenschappelijke artikelen. Publicatie volgt later dit jaar. Deze tekst is een bewerking van het artikel dat verscheen in het magazine *Beter Thuis in Taal* van 2025.

► waardevolle inzichten, maar laten niet altijd het hele beeld zien. Als kinderen niet makkelijk praten in de groep, wordt al snel gedacht aan een stoornis bij het kind. Zoals bij Marian, die in de groep niet wilde praten. De leerkracht dacht aan een spraakprobleem. Maar tijdens een huisbezoek zag de leerkracht een heel andere kant van Marian. Daar sprak ze met haar moeder volop in Tigrinya, haar thuistaal. Praten in het Nederlands vond ze spannend, vertelde haar moeder. De dag na het huisbezoek fluisterde Marian in het oor van de leerkracht enkele Nederlandse woorden. Het is dus raadzaam je ook te verdiepen in de thuisomgeving.

Zo was er Alwan, een jongetje van Iraakse afkomst dat nauwelijks Koerdisch meekreeg van zijn ouders en daarom thuis en op de groep vooral met gebaren communiceerde. Tijdens de observaties toonde zijn moeder zich trots op haar moedertaal: ze ging die taal meer gebruiken en zocht ook meer contact met haar zoon. Bij de tweede meting gebruikte ze twee keer zoveel taal. Alwan begon te brabbelen en soms een woord te zeggen, in het Nederlands en in het Koerdisch.

De moeder van Samantha, met een Nederlandse achtergrond, was niet gewend om naar de schooldag van haar dochter te vragen. Tijdens de huisbezoeken nam ze dat initiatief wel. Samantha was niet gewend aan dit

soort vragen en reageerde niet, tot haar moeder doorvroeg en haar uitnodigde meer te vertellen. Toen beschreef Samantha hoe ze die ochtend met een kindje in de zandbak had gespeeld.

Veel ouders geven aan dat zij ook buiten de huisbezoeken meer met hun kind in gesprek gaan en dingen samendoen. Bijvoorbeeld: meer praten met hun kind tijdens het boodschappen doen. Ook pedagogisch professionals zien ouders en kinderen meer gesprekken voeren. En ze zien dat kinderen meer praten in de groep.

Het kind staat centraal

De impact van de thuisomgeving kan groot zijn, dus daarbij aansluiten is essentieel. Dat vraagt om een andere manier van kijken naar taalontwikkeling. Niet de groep en de doelen staan centraal, maar de samenwerking tussen school en thuis, met het kind in de hoofdrol. In de praktijk betekent dat: verbinding zoeken, de tijd nemen voor gesprek en plezier maken. Plezier zet de taal van kinderen 'aan'.

Het onderzoek *Maatwerk thuis* laat zien dat maatwerk loont. Niet in standaardresultaten, maar in kleine, betekenisvolle stappen die ouders en school verbinden en zo bijdragen aan de omgeving waarin kinderen taal leren spreken en begrijpen. De continuïteit die zo ontstaat, helpt kinderen bij het ontwikkelen van het fundament voor een stevig Taalhuis. De duurzaamheid van deze aanpak is nu nog beperkt, maar de eerste opbrengsten laten zien dat verbinding met thuis waardevol is en vraagt om verdere inbedding in het Nederlandse onderwijssysteem.

De literatuurlijst en leestips vind je op hjk-online.nl/artikelen

Plezier zet de taal van kinderen aan